

Täysistunto

Keskiviikko 16.9.2020 klo 14.01—16.03

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.13 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsitteillä oleva vaalilain muutos kytkeytyy jo vuosia jatkuneeseen keskusteluun. Hallituksen esitys tulee voimaan vuoden alusta, jos niin päätämme — jo reilun kolmen kuukauden päästä. Muutos on symbolisesti merkittävä, sillä se siirtää joukon kuntia hallinnollisesti maakunnasta toiseen nykyisen sijainnin sijaan. Usean kunnan kohdalla päätöksiä toivottiin jo viime hallituskaudella, niin kuin esimerkiksi puhemies silloisena ministerinä muistaa, ja on hienoa, että tämä nyt saadaan vihdoinkin eteenpäin ja tähän saliin. Tämä toteutuessaan on nähdäkseni kansanvallan voitto.

Esimerkin kautta jos lähestyn aihetta, hämäläisenä kansanedustajana iloitsen siitä, että Iitin kunnan toive liittyä Päijät-Hämeen maakuntaan on viimein konkretisoitumassa. Ensimmäisen kerran iittiläiset ovat hakeneet tätä siirtoa jo lähes kymmenen vuotta sitten, vuonna 2011. Iittiläisten vahvaa tahtotilaa maakunnan vaihdokselle kuvaa vuonna 2015 järjestetty neuvoa-antava kansanäänestys, jossa maakunnan vaihto sai enemmistön kannatuksen. Lähidemokratiaa harvoin vahvistetaan tässä salissa, mutta tänään olisi se päivä.

Tämä yhteistyö Iitin ja Päijät-Hämeen maakunnan välillä — toivottavasti tuleva yhteistyö vielä tiiviimmässä muodossa — on näkynyt muun muassa tämän sote-kuntayhtymän kautta, elinkeinoelämän kautta, sekä nyt se toivottavasti näkyy myös liikennejärjestelyjen kautta yhä enenevässä määrin. Iitti on ollut myös yksi Päijät-Hämeen keskussairaalan perustajaosakkaista ja on siten osoittanut merkittävää sitoutumista tähän maakuntaan, johon se haluaa liittyä.

Viime eduskuntavaalien alla vaalipiiriä vaihtavat kunnat olivat haastavassa tilanteessa, sillä ne joutuivat pitkään odottamaan tätä vastausta, kun lakiesitys ei silloin päässyt eteenpäin muista syistä. On hienoa, että tässä kohtaa — niin toivon — yksimielisesti voimme edetä tämän hallituksen esityksen kanssa. — Kiitos.

15.16 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia on teknis-hallinnollinen, mutta käytän tässä kuitenkin puheenvuoron syystä, joka selviää tässä hetken kuluttua puheen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 113/2020 vp

vuoroni sisällön kautta. Kun varsin pitkän siviilityöuran jälkeen tulin valituksi eduskuntaan, niin monet ihmiset ovat tietysti kysyneet, miltä työ täällä vaikuttaa. Minulla on ollut semmoinen lyhyt niin sanottu hissipuheversio siitä, ja sen ensimmäinen kohta on se, että tässä on minulle konkretisoitunut hyvällä tavalla se, mitä aito kansanvalta on. Eli tässä salissa me todella päätämme laeista, jotka koskevat yhtäläisesti kaikkia Suomen kansalaisia ja joita pitää jopa sanktioiden uhalla sitten noudattaa.

Itse asiassa, kun ajattelemme, että tällainen järjestelmä on vasta vähän yli sata vuotta vanha Suomessa ja koko maailman väestöstä aito demokratia ei vielä kukaan koske kuin pientä vähemmistöä eri kansakunnista, millainen on todella demokraattinen vaalijärjestelmä, joka aidoimmalla tavalla toteuttaa demokratian ihannetta? Demokraattisissakin maissa on hyvin erilaisia vaalijärjestelmiä. Englannissa on tämä yhden henkilön vaalipiiri, josta he käyttävät nimitystä ”first past the post”, ja aina kun olen keskustellut brittien kanssa siitä, he ovat sitä mieltä, että he eivät millään haluaisi vaihtaa siitä pois, koska se on heidän mielestään kaikkein demokraattisin vaalijärjestelmä. Jos Suomessa olisi sellainen vaalijärjestelmä, että meillä olisi 200 vaalipiiriä, joista kustakin valitaan yksi kansanedustaja, tämän eduskunnan kokoonpano olisi hyvin toisennäköinen kuin mitä se on. Sehän nähdään Englannissakin, että kun EU-vaaleissa he noudattavat suhteellista vaalijärjestelmää, niin tulos on kovin toisennäköinen. No, Ranskassa on sama vaalijärjestelmä mutta sentään käydään toinen kierros, jolloin täytyy saada 50 prosentin kannatus päästäkseen parlamenttiin. USA:ssa on periaatteessa sama järjestelmä kongressivaaleissa, ja sieltä on tuttu termi ”gerrymandering” eli käytännössä vaalipiirisuunnittelu, jolla voidaan vaalipiirirajoja muuttamalla saada enemmistöjä aikaiseksi ja järjestää sitten haluttuja valintoja. En nyt luettele sen pidempään erilaisia järjestelmiä. Nämä kaikki ovat demokraattisia järjestelmiä.

Mikä Suomessa on haaste? Se on tietysti se, että meillä on muutama kovin pieni vaalipiiri. Esimerkiksi Lapista valitaan seitsemän kansanedustajaa, Satakunnasta kahdeksan, Keski-Suomesta kymmenen ja suuresta Uudestamaasta valitaan sitten pitkälti yli 30. No, tässä ei nyt näitä asioita ratkaista, mutta minusta on ihan hyvä, että voisimme käydä periaatteellista keskustelua näistä kysymyksistä: millainen vaalijärjestelmä toteuttaa parhaalla tavalla toimivaa demokratiaa. Se on hyvin tärkeä asia.

15.19 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Varmasti vaalipiireillä ja sitä kautta äänestämällä ja meidän vaalitivalla on vaikutusta, mutta tässä taustallahan tietysti on pitkällinen vaikuttaminen niin maakuntien muodostamiseen kuin ennen kaikkea myöskin soteen. Eli kyllähän esimerkiksi meillä Pirkanmaalla, mihinkä Kuhmoinen nyt Keski-Suomesta on sitten siirtynyt, se tarkoittaa myös sitä Kuhmoista, joka on ollut meidän sairaanhoitopiirisämme kuntajäsenenä ja jonka kanssa taas sitten Jämsä on tehnyt yhteistyötä, ja Jämsä sitten taas on Keski-Suomessa. Eli suuria muutoksia siltä osin.

Mutta kaiken kaikkiaan tämä vaalilain muutos liittyy juuri siihen, millä tavalla me saamme kompakteja ja hyvin toimivia kokonaisuuksia ja maakuntia, jotka palvelevat ennen kaikkea niitä asukkaita parhaiten. Sehän tässä myös Kuhmoisista kotoisin olevilla ihmisillä on ollut lähtökohtana, että he kokevat, että he saavat sieltä Pirkanmaalta palveluitaan, niin sote- kuin muita palveluita, ja sitä kautta vaikuttaa nyt tietysti tämä vaalipiirin muutoskin sitten, ja saa nähdä, miten se sitten tulee vaikuttamaan vaaleissa.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 113/2020 vp

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.